

Metodické vysvětlivky

A. Indexy cen dovozu a vývozu zboží.

Index dovozních a vývozních cen za Českou republiku je počítán od roku 1993. Ceny byly zjišťovány prostřednictvím čtvrtletního státního statistického výkazu Ceny ZO 1-04, od roku 1998 jsou *ceny zjišťovány měsíčním výkazem Ceny ZO 1-12*. Kromě těchto indexů, ČSÚ sestavuje ještě indexy průměrných dovozních a vývozních cen v zahraničním obchodě (hodnoty typu unit value), vypočtených z celních hodnot a fyzického objemu dovozu a vývozu za jednotlivé skupiny SITC, ve kterých se promítá nejen cenový vývoj, ale i změna sortimentu - struktury skupin.

V roce 2000 byla provedena komplexní revize cenových indexů. Schéma indexu pro sledování cenového vývoje v zahraničním obchodě od ledna 2001 je založeno na souboru vybraných výrobků, surovin a materiálů, tzv. cenových reprezentantů na základě stálých vah - struktury zahraničního obchodu v roce 1999 (dřívější indexy vycházely ze struktury dovozu a vývozu v roce 1993), zjištěných z údajů celní statistiky za 4-místné skupiny Harmonizovaného systému. Váhy jednotlivých reprezentantů pak byly stanoveny podle realizovaných objemů za konkrétní reprezentanty, event. za celé skupiny reprezentantů, které uvedly vybrané zpravodajské jednotky na výkaze.

Index je konstruován podle Harmonizovaného systému - celního sazebníku, dále je přepočten v členění podle hlavních skupin klasifikace SITC Rev.3 a pro potřeby národních účtů a Eurostatu v členění Standardní klasifikace produkce SKP.

Výběr cenových reprezentantů provedly podniky, akciové společnosti a společnosti s r.o., důležité pro zahraniční obchod České republiky, jednak výrobní podniky, jednak i podniky zabývající se pouze zahraničně obchodní činností, a to cca 460 ekonomických subjektů pro vývoz a cca 420 pro dovoz. Ve vahovém schématu je nyní zařazeno cca 1460 vyvážených a 1300 dovážených výrobků, surovin a materiálů - cenových reprezentantů, které se významně podílejí na objemu realizace jednotlivých významnějších skupin zahraničního obchodu (dovozu i vývozu). Oproti stavu před revizí bylo osloveno asi o 15% více respondentů, počet reprezentantů je rovněž zatím asi o 15% vyšší.

Vývoj cen se sleduje na jednotlivých konkrétních reprezentantech, vybraných v rámci 8-místného číselného kódu celního sazebníku (Kombinované nomenklatury), charakterizovaných určitými technickými a kvalitativními parametry, značkou, měrnou jednotkou, případně stabilním zahraničním trhem. Ve výběru reprezentantů jsou zastoupeny všechny významné 2-místné skupiny celního sazebníku a v rámci těchto skupin pokud možno i všechny nejvýznamnější 4-místné skupiny celního sazebníku. Skupiny, které v převážné většině obsahují nestandardní výrobky a investiční celky, u nichž pro neopakovatelnost dovozu či vývozu nelze počítat cenové indexy, jsou tudíž zastoupeny pouze výrobky s opakovaným dovozem či vývozem, na kterých je možno sledovat cenový vývoj. Publikovány jsou však jen některé vybrané třídy a kapitoly celního sazebníku.

Vykazující jednotky uvádějí průměrné ceny jako vážený aritmetický průměr (váženo množstvím výrobků ve fyzických jednotkách), z cen docilovaných při významnějších obchodních transakcích buď v různých zemích nebo na stabilním zahraničním trhu, pokud je

zahrnut do charakteristiky cenového reprezentanta, a to za celý sledovaný měsíc. U dovozu se sledují ceny fakturované zahraničním dodavatelem a u vývozu ceny franko česká hranice.

Základem realizačních cen jsou fakturované ceny z uskutečněných významnějších dovozních a vývozních obchodů, jsou přepočteny na Kč příslušným průměrným měsíčním měnovým kurzem ČNB. Tento přepočet provádí buď přímo zpravodajská jednotka nebo pokud ekonomický subjekt uvádí ceny v zahraniční měně, tak přepočet na Kč provádí ČSÚ. Do cenových indexů se promítá tudíž kromě cenového vývoje i vliv změn kurzů zahraničních měn. Uváděné ceny neobsahují ani clo ani daň z přidané hodnoty, ani spotřební daň.

Indexy jsou vypočítávány podle Laspeyresova vzorce.

$$I = \frac{\sum \frac{p_1}{p_0} p_0 q_0}{\sum p_0 q_0} \cdot 100$$

p_1 - cena (reprezentanta) ve sledovaném období

p_0 - cena (reprezentanta) v základním období

$p_0 q_0$ - stálá váha (relativní struktura) – hodnota realizace zahraničního obchodu v roce 1999

Základním cenovým obdobím pro výpočet indexů jsou od roku 2001 průměrné ceny jednotlivých reprezentantů v roce 1999 a dále jsou indexy počítány k základům - stejné období předchozího roku=100, předchozí období=100 a jako jednotné indexní referenční období byl zaveden pro všechny cenové indexy průměr roku 2000=100 (v dřívějších indexech bylo základní období průměr roku 1993 a průměr roku 1994). Rovněž je uveden podíl klouzavých průměrů, jako podíl součtu bazických indexů za posledních 12 měsíců k součtu indexů za předchozích 12 měsíců.

Zajištění návaznosti časových řad publikovaných do konce roku 2000, které nadále zůstávají v platnosti, a revidovaných indexů publikovaných od roku 2001, se provádí na základě koeficientů (přepočtových můstků) vypočítaných z poměru revidovaných a původních indexů za prosinec 2000 k průměru roku 1999. Přepočtené časové řady indexů za předchozí roky Český statistický úřad zveřejnil v červenci 2001 v podrobné publikaci "Indexy dovozních a vývozních cen a indexy světových cen za Českou republiku - Revize 2000" (kód publikace 0210-01).

B. Indexy cen mezinárodní dopravy a bankovních služeb

1) Indexy cen mezinárodní železniční nákladní dopravy

jsou publikovány od ledna 1998. Vývoj cen se sleduje na základě 36 vybraných reprezentantů zjišťovaných státním statistickým výkazem Ceny ZO 2 -12.

Sledují se ceny placené za železniční nákladní dopravu při dovozu a vývozu zboží po našem území a při tranzitu. Výběr a charakteristika cenových reprezentantů navazuje na tarify mezinárodní železniční nákladní dopravy uplatňované v ČR. Při vývozu a dovozu se zjišťují průměrné ceny vypočtené z tarifních cen a z cen smluvních (s poskytovanými slevami). Při tranzitní dopravě jsou zjišťovány tarifní ceny a přepočítávají se z EUR do Kč jednotným železničním kurzem platným v době vykazování cen. Zjištěné ceny jsou průměrem za celý měsíc. Zpravodajskou jednotkou jsou České dráhy.

2) Indexy cen mezinárodní železniční osobní dopravy

jsou publikovány od ledna 2000. Vývoj cen se sleduje na 78 vybraných reprezentantech zjišťovaných státním statistickým výkazem Ceny ZO 2a – 12.

Cenový vývoj je sledován z pohledu aktiv a pasiv platební bilance Českých drah vůči mezinárodním železničním partnerům v Evropě. Aktiva představují platby cizích drah za přejezdy po našem území, kde jsou jejich cílové stanice. Samostatně je sledován tranzit, jehož příjmy jsou v platební bilanci započítávány do aktiv. Platby Českých drah do zahraničí za používání cizích železničních tratí se projevují v pasivech.

Pro výpočet cenového indexu jsou sledovány sazby v Kč za jízdenku ve voze 2.tř. bez příplatků. Mezinárodní vyúčtování plateb železniční osobní dopravy je prováděno od 1.1.1999 v EUR a měsíčně Českými drahami přepočítáváno do Kč podle jednotného železničního kurzu platného v době vykazování cen. Zpravodajskou jednotkou jsou České dráhy.

3) Indexy cen mezinárodní letecké dopravy

jsou publikovány od ledna 1998. Zjišťují se ceny platné k 10. kalendářnímu dni sledovaného měsíce státním statistickým výkazem Ceny ZO 3-12, zpravodajskou jednotkou jsou ČSA.

Za cenové reprezentanty bylo vybráno celkem 84 leteckých linek pravidelné letecké dopravy, z toho 44 pro osobní leteckou dopravu a 40 pro nákladní leteckou dopravu. Ceny letenek zakoupených v zahraničí se přepočítávají z národních měn do Kč podle kurzu IATA Clearing House Exchange rates platného v době vykazování cen.

4) Indexy cen bankovních služeb ve styku se zahraničím

jsou publikovány od ledna 2001. Cenový vývoj je sledován u služeb vybraných za reprezentanty tohoto zjišťování státním statistickým výkazem Ceny ZO 5-12.

Cenový pohyb se sleduje prostřednictvím sazeb za služby poskytované fyzickým osobám a právnickým osobám ve styku se zahraničím. Jako zpravodajské jednotky byly zvoleny vybrané banky na území České republiky, které poskytují bankovní služby ve styku se zahraničím účtované klientům v Kč.

Výpočet výše uvedených indexů se provádí podle vzorce Laspeyresova, od roku 2001 se stálými vahami z roku 1999. Váhy v indexním schématu byly konstruovány na základě tržeb, resp. výnosů a inkas z roku 1999 a za stálý cenový základ byl zvolen průměr roku 1999 = 100.

V roce 2000 byla v rámci komplexní revize cenových indexů provedena revize cenových indexů mezinárodní železniční nákladní dopravy a mezinárodní letecké dopravy, u nichž dřívější indexy byly počítány od roku 1995 a vycházely z vahové struktury roku 1994. Zajištění návaznosti časových řad publikovaných do konce roku 2000, které nadále zůstávají v platnosti, a revidovaných indexů publikovaných od roku 2001 se provádí stejně jako u indexů cen dovozu a vývozu zboží. Indexy mezinárodní železniční osobní dopravy a bankovních služeb ve styku se zahraničím, které jsou počítány až od roku 1999, resp. 2001, byly rovnou v rámci sjednocení konstruovány na stálý cenový základ průměr roku 1999 = 100.